

PAUL WITICK KOKKOLA, VITIKKA

JO LAPSENA UNELMOIN HAITARISTA

Jo pienestä asti olin haaveillut näppäinhaitarista. Esikuvina olivat Vesterinen, Pihlajamaa, Laihanen, Manninen ym. Itkin monet kerrat kun vanhempani eivät kuunnelleet toivettani, myydä yksi lehmistämme ja ostaa siitä saaduilla rahoilla minulle haitari. Olihan se lapsen haihattelua, jonka ymmärsin kyllä jälkeempään. Muistan että leikkasin haitarin kuvan Huvudstadsbladetista. Se oli Hagströmin mainoskuva ja pidin sitä tyynyn alla vuosikaupalla. Katselin sitä aina kun menin nukkumaan. Sitten ullakollamme penkoessani, löysin vanhan sitran. Siinä oli muutama kieli ehjänä. Sitrassa on kielet monessa eri tasolla ja siirsin niitä niin, että ne tulivat samalle riville ja viritin ne jonkun yksinkertaisen kappaleen mukaan. Naapurissamme vieraili usein säveltäjä Lennart Witting. Kun hän kulki ohitsemme ja kuuli, kun soitin sitraa pihalla, kävi hän sanomassa isälleni, että tuolle pojalle pitää saada joku soitin.

Aloin iltaisin koulun jälkeen leikata nahkaremmejä Björkskogin nahkatehtaalla. Niitä käytettiin työkintaitten saumojen välissä. Se oli sopivaa puuhaa noin kymmenvuotiaalle koulupojalle ja sain siitä vähän rahaakin. Myöhemmin aloin leikkaamaan käsineitä. Ansaitsemillani rahoilla ostin ensin kanteleen. Soitin Jungsborgin kyläjuhlassa, kun meidän kylän vuoro oli järjestää ohjelmaa. Sain sieltä ehkäpä elämäni parhaat arvostelut. Sen lisäksi, että Österbottningissa oli pitkä kirjoitus, oli tämä huomioitu myös Huvudstadsbladetissa. Äiti säästi näitä lehtileikkeitä pitkään mutta en ole enää löytänyt niitä.

Isäni kävi usein huutokaupassa ja ilmeisesti meidän alituiseen jankuttamiseen väsyneenä osti meille polkuharmonin. Se oli ollut vuosikaudet jonkun navetan heinäladossa ja oli erittäin huonossa kunnossa, täynnä olkia ja hiirenpesiä. Lisäksi toisen polkimen hihna oli poikki. Korjasimme sen parhaamme mukaan ja saimme sen soittokuntoon. Sisareni Mai-Lis oli käynyt kansanopiston ja osasi ulkomuistista soittaa muutamia virsiä. Seurasin vierestä hänen soittoaan ja kun hän meni navettaan tai muihin kotitöihin, aloin minä soittaa. Jäljittelin hänen soittoaan, sillä ne virret olivat niin kauniita. Vähitellen opin niin hyvin, että soitin myös valsseja, jenkkoja ym. mitä tuli mieleen.

Erään koulupäivän päätteeksi uskalsin viimeisellä välitunnilla kokeilla koulun polkuharmonia, vaikka meitä oli erityisesti kielletty koskemasta siihen sekä pianoon. Niin innoissani olin uppoutunut soittamaan, että en huomannut välitunnin päättymistä, kun Herman Remell, koulumme musiikinopettaja pääsi yllättämään minut. En kuitenkaan saanut satikutia vaikka sitä vähän odotin vaan tämän seurauksena minun oli aloitettava urkukoulu sekä pianokoulu. Kävin urkukoulun läpi ja jatkoin pianotunneilla. Ajoin polkupyörällä joka aamu Vitsarin koululle soittamaan aamuvirren. Remellin mielestä ne olivat kuitenkin liian helppoja, joten hän antoi minulle virsikirjan, jota käytetään kirkossa. Siinä oli virsien alku- ja loppusoirot hyvin vaikeat. Niitä minun oli opetettava soittamaan. Pianotunnit saivat kuitenkin jäädä kun sain haitarin. Remell oli hyvin pettynyt ja lupasi järjestää minut Sibelius-Akatemiaan tai Lukkarikouluun, jos vain jatkan pianotunteja. Hän vihasi haitaria, mutta kävi kuitenkin vuosia myöhemmin kuuntelemassa soittoaani.

Karjalaisen Erkki Kälviältä, oli ostanut uuden Kouvolan pelin ja naapurimme poika oli hänelle esittänyt, että toisi vanhan haitarinsa meille. Oli kevätkesä vuonna 1951 ja olin kevättalvella täyttänyt seitsemäntoista kun sain tuon haitarin käsiini. Opettelin ensin korvakuulolta valssit, jenkat, polkat, masurkat, marssit eli kaiken sen mitä eniten soitettiin Metsäradio-ohjelmassa, jota aina kuuntelin. Usein tuli Viljo Vesterisen, Onni Laihasen ja Toivo Mannisen ja Pihlajamaan kappaleita. Jo ensimmäisen päivän jälkeen osasin Käkivalssin ja Elämää Suomalaismetsissä. Kuuntelin paljon myös Ruotsin radiosta vanhaa tanssimusiikkia. Todennäköisesti sain vaikutteita juuri niistä, koska soitin mieluummin duurivoittoisia kappaleita. Sain jostain hankittua Carl Jularbon nuottivihon ja ne kappaleet oli silloin mieleeni. Kolmen kuukauden harjoittelun jälkeen tulivat pyytämään Ruotsaloon soittamaan iltamien päätteeksi, puolitoista tuntia tanssimusiikkia. Olivat kuulleet yhdeltä ystävältäni, että soitan haitaria ja kun asuin niin lähellä päättivät kokeilla. Silloin en vielä osannut kuin kaksi tangoa, La Paloma ja Unelmatango. Ohjelman jälkeen valmistauduin soittamaan esiripun takana. Kun esiriput aukesivat, minä vetäisin mutta haitari ei päästänyt ääntäkään. Kielipenkit olivat haitarista irronneet tärinästä pyörän jopparilla, kun olin hiekkatietä polkenut Ruotsaloon. En uskaltanut aukaista peliä. Ja kun olin siihen mennessä harjoitellut sen unelmatangonkin pianonnoteista. Kun osasin kaikki tuntemani kappaleet, oli pakko alkaa soittaa nuoteista. Piirsin kartan haitarin näppäimistöistä (basso ja diskantti). Harmonin vieressä tapailin vastaavia ääniä näppäimistöltä. Nuotinluku oli vaikeaa soveltaa haitariin.

Siihen aikaan oli haitari yleisin soittopeli tansseissa ja tietysti menimme kaverini kanssa kuuntelemaan niiden soittajia. Kaverini halusi, että menisin soittamaan tauon aikana. Olin niin ylpeä, kun osasin omasta mielestäni soittaa jopa paremmin kuin ne soittajat. Näin jälkepäin ajatellen soitin aika vaativia kappaleita. Osasin ehkä kymmenkunta Malandon tangoa, Frosinin Ilta Välimerellä, Vesterisen Laivaston tanssiaiset, Sirkkojen tanssi, Yölintu, Laihasen Suomen Joutsen, Esan saunapolkka, Iltatähti, Jularbon Elämää Suomalaismetsissä, Drömmen om Elin, Nya Värmlandsvalsen ja paljon muita kappaleita. Ylpeys karisi saman tien, kun yksi soittajista sanoi, että hän ei osaa soittaa noin, koska on vain tavallinen maanviljelijä. Muistaakseni tämä tapahtui Väliviirteellä enkä sen jälkeen enää mennyt tauoilla soittamaan. Kesti kahdeksan kuukautta ennen kuin tuli seuraavat soittopyynnöt. Kävin ensin yksin pitkiä matkoja polkupyörällä mm. Ullavan Rahkosessa, Välikylällä ja Ruotsalolla. Sen jälkeen aloimme veljeni Jarl Witickin kanssa kulkea kahdestaan. Jalle soitti kitaraa. Tämä tapahtui vuonna 1952. Samana vuonna perustimme trion, jossa lisäksi soittivat Erkki Kinnari viulua ja Aulis Uusimäki kitaraa. Keikkamatkat teimme junalla ja autolla.

Keväällä 1953 lähdin Ruotsiin, Uumajaan. Menin renkipojaksi yhteen perheeseen. Tarkoitukseni oli päästä töihin Hagströmin hanuritehtaaseen, joka sijaitsi Älvdalenissa, Värmlannissa lähellä Norjan rajaa ja sitä kautta saamaan yhteyksiä muihin soittajiin. Tiedustelin kirjeitse, josko saisin sieltä töitä. Sain vastauksen, että olisin enemmän kuin tervetullut. He ilmoittivat miehistövajauksesta ja lähettivät ison nipun esitteitä ja kuvia erilaisista työtehtävistä, joita oli tarjolla. Isäntäni näki tuon paksun kirjeen ja oli olevinaan myötämielinen ja lupasi soittaa sinne ja puhua minun puolestani. Järjesti minulle sitten oikein pitkän työpäivän varmistuen näin, että en olisi kuulemassa kun hän ”puhuu puolestani”. Sen puhelun jälkeen olivat kaikki paikat yllättäen täytetty. En siis saanut niitä töitä, joita lähdin hakemaan.

Syksyllä palasin kotiin ja menin armeijaan. Armeijasta päästyäni harjoittelin hullun lailla jopa aamu kuudesta aina puolille öin. En juuri syönyt tai juonut. Terveystilani huononi ja jouduin keuhkoparantolaan varjostuman vuoksi. Otin haitarin mukaan, koska tunsin olevani muuten hyvässä kunnossa. Osastonhoitaja oli kuitenkin eri mieltä ja kielsi alkuunsa soittamisen ja sanoi että se on pantava pois. Niin vihainen hän oli musiikille ja sen soittamiselle. Pojat huoneessa pitivät soitostani, mutta kun tuo hoitaja tuli laitoin haitarin sängyn alle. Hän kuitenkin vaati, että haitari oli poistettava niin, ettei hänen tarvitsisi nähdä koko kapistusta. Hän määräsi haitarin vietäväksi laukkuvarastoon. Silloin vierustoverini puolusti minua. Hän valisti hoitajaa haitarin arvosta ja sanoi että se menisi pilalle kosteassa varastossa. Tulistuin sen verran itsekin, että menin ylilääkärin puheille ja kerroin, että aion ammattimuusikoksi. Hän innostui kovasti siitä että soitan ja kertoi, että ruokasali on päivisin tyhjiään suurimman osan ajasta. Voisin soittaa ja harjoitella siellä niin paljon kuin haluan aina kun siellä ei ole muuta. Lisäksi sain soittaa siellä järjestetyssä matineassa. Parantolassa ollessani harjoittelin mm. Poranek -valssin. Kahdeksan kuukauden hoitajakson jälkeen pääsin kotiin. Olin toipilaana puoli vuotta, jonka aikana en saanut rasittaa itseäni liiaksi ja raskaat työt olivat täysin kiellettyjä. Harjoittelin kuitenkin tuon puolen vuoden aikana aika ahkerasti ja opein paljon mm. Frosinin kappaleita. Joitakin aikoja ehkä jopa toista vuotta oli kulunut kun osasin myös Iloisen Caballeron. Näihin aikoihin se Remell sitten ilmestyi kuuntelemaan soittoani eikä ymmärtänyt paljetremoloa vaan tuumasi että ”nog är det underbart” ja ihmetteli, että kuinka noin vikkelästi voi soittaa.

Paul Witickin yhtye 1957. Paul Witick, Matti Hautamäki, Folke Neunstedt ja Mikko Möller. Kuvan on todennäköisesti ottanut myös yhtyeeseen kuulunut Jarl Witick.

Eräänä päivänä meille ilmestyi kaksi miestä. Matti Hautamäki ja Mikko Möller olivat perustamassa orkesteria ja olivat hanuristia vaille. He olivat kuulleet armeijakaveriltani minusta ja tulivat kotiin Vitikkaan kuuntelemaan soittoani siinä mielessä, että jos kelpaisin heidän orkesteriinsa. Olin silloin aika kurjissa vaatteissa ja pojat kertoivatkin jälkeenpäin, että he tuumasivat keskenään, että palaavat heti kaupunkiin takaisin, mutta eivät

kehdanneet kun olivat jo näin pitkälle tulleet. Satuinkin sitten osaamaan ne

kappaleet, jotka he halusivat kuulla ja asia oli sillä selvä. Olimme harjoitelleet vain yhden kerran, kun menin Erik Fordellille kertomaan, että olimme perustaneet orkesterin. Olin siihen aikaan Erikillä opissa ja hänen orkesterinsa soitti silloin Seurahuoneella. Erik kysyi, että voisimmeko tulla tuuraamaan kuukaudeksi kun hänellä oli Salovaaran kanssa Euroopan kiertue ja mehän innokkaina luvattiin. Samaan syssyyn soitimme Seurahuoneella yhteensä noin neljä vuotta. Tietysti he pitivät meistä enemmän, kun me soitimme tanssimusiikkia.

Svenska Dragspelsförbundet i Finland r.f. (sdif) julkaisemassa vuonna 2009 ilmestyneessä Accord-lehden artikkelissa ”Paul Witick – guldårsmästare” (Paul Witick – kulta-ajan mestari) kerrotaan Paulin musikaalinen kaari siihen asti. Lehdelle antamassaan haastattelussa Paul kertoo mm. siitä, kuinka hän soittajanuran alkutaipaleellaan vieraili Paul Norrbackin luona. Nimikaimaansa hän oli ihailut pitkään ja kertoo että niinä päivinä, jotka hän vietti Norrbackin luona hän oppi enemmän kuin mitä oli siihen asti elämässään hanurinsoitosta oppinut ja ne opit ovat sittemmin kantaneet vielä sitäkin pidemmälle.

Pelkällä soittamisella tuohon aikaan (jos vieläkään) ei pieneltä paikkakunnalta saanut elantoa ja kun muuta ammattia ei ollut, lähti Paul vuonna 1966 muiden aikalaistensa esimerkkiä noudattaen länteen tienamaan leivän sekä itselleen että perheelleen. Kuten niin monen suomalaisen oli myös Paulin päämäärä Volvon autotehtaat Ruotsissa, Göteborgissa. Sillä tiellä hän on edelleen. Nyt jo eläkkeellä mutta Suomen kansalaisuudesta hän ei ole kuitenkaan luopunut.

The Finners - Takana vas. Aulis Jauhola – kitara, Mikko Raisola – rummut, Erkki Reponen – puhallinsoittimet. Edessä Pauli Tarho – basso ja Paul Witick – haitari.

Hanurin soitto seurasi harrastuksena Svean maalle, jossa hän on esiintynyt niin soloartistina ja säestäjänä muille artisteille kuin myös suomalaisten perustamissa tanssiyhtyeissä.

Kuva vasemmalla esittää Paul Witickin ja hänen ruotsin suomalaisten soittajakavereidensa kanssa muodostamaa yhtyettä nimeltä The Finners. Orkesteri vaikutti 1970-luvun alkupuolella noin kaksi tai kolme vuotta. Karlskogassa järjestetyn orkesterikilpailun voiton myötä aukesivat levytysmahdollisuudet ja niin orkesteri matkusti Helsinkiin tekemään äänilevyä. Tarkoitus oli todennäköisesti tehdä kolmen kappaleen EP, mutta he eivät saaneet oikeuksia Eric Claptonin kappaleelle "[Lonesome and a long way from home](#)", joten päädyttiin

singleen, jossa kappaleet ovat "[Air on the g-string](#)" ja "[Bellevue Bach](#)". The Finners hajosi kuitenkin melko pian tuon levyn julkaisun jälkeen ja Pauli kertoi, että oli parempi, että orkesteri hajosi. Syy siihen oli, että joidenkin todellisuudentaju alkoi hämärtää niin paljon, etteivät jalat enää tahtoneet yltää maahan.

Soittajan taidoista näytteen saanut Lasse Pihlajamaa houkutteli Paulin mukaan kilpailuun, joka järjestettiin Ikaalisissa vuonna 1980. Tämä kilpailu oli nimetty "Kulta-ajan Suomen Mestaruuskilpailuksi" ollen osa Satahäme Soi -tapahtumaa. Kulta-ajan musiikilla tarkoitetaan musiikkia jonka juuret ulottuvat 1920- ja 1930 -luvulle. Kilpailun Pakollisena kilpailukappaleena oli esitettävä [Pietro Frosinin Iltä Välimerellä \(Love smiles\)](#). Alkukarsinnan toiseksi, vapaavalintaiseksi kappaleeksi Paul oli valinnut kappaleen [Tail Spin](#), myös Frosinin käsialaa. Loppukilpailussa Paul esitti vielä kolmannen Frosinin kappaleen eli Sinfoonisen marssin. Noina kesäkuun päivinä vuonna 1980 näppäiltiin kirjaimellisesti Kokkolalaista musiikinhistoriaa, sillä kaikkien eikä vähiten itsensä yllätykseksi Paul voitti tuon kilpailun. Paikallinen Keskipohjanmaa -lehti uutisoi artikkelissaan silloin näin: "Paul yllätti itsensä ja

asiantuntijat. Pikavisiitti Göteborgista Suomen Ikaalisiin toi vaatimattomalle ja sympattiselle "Volvon paanan" pojalle harmonikansoiton Suomen mestaruuden."

Voitosta huolimatta arki koitti ja työt "paanalla" jatkuivat eläkeikään saakka. Yhteydenpito kotikonnuille jatkui kesäisillä lomavisiiteillä. Näillä visiiteillä hän tapasi aina myös Jutilan Unton, josta aikaa myöden oli tullut hyvin läheinen ystävä. Mielipiteitä ja ajatuksia eri kappaleista, soittotekniikoista ja mistä hyvänsä rakkaaseen harrastukseen liittyvistä kysymyksistä vaihdettiin talvisin kirjeitse ja kesäisin tapaamisissa. Postin kuljetettavaksi jätettiin milloin nuotteja, milloin äänitteitä. Näin Paul muistelee: - Sain hyvältä ystävältäni Unto Jutilalta vuonna 1980 sormitukset duuri- ja molliskaaloille, joita venäläiset opettajat esittivät oppilailleen Toholammilla. Nämä sormitukset ovat melkein identtiset pianosormitusten kanssa. Koska Unto tiesi, että olin kiinnostunut sormituksista, pyysi hän minua laatimaan näitten mukaan sormitukset eri kappaleille. Lähetin Untolle sormitustekeleitä ja sain hänen mielipiteensä, olivatko ne hyväksyttäviä vai pitikö yrittää hakea muita ratkaisuja. Erään harmonikkaviikon alla Unto kysyi, josko minulla olisi jotain Jean Sibeliuksen materiaalia sovitettuna haitarille. Lähetin hänelle Valse Tristen, joka oli lopputyöni opiskellessani Erik Fordellin alaisuudessa. Venäläinen Friedrich Lips esitti sen sitten hieman muunneltuna Toholammin harmonikkaviikoilla.

Vuosien saatossa Unton jo muutettua taivaallisille konserttiestradeille ja itsekkin yhden aivoinfarktin saaneena Paul sai julkaisun viimein valmiiksi. Niin syntyi kolmiosainen Harmonikan Sormitus ja Tekniikkaopas. Oppimateriaali sisältää esitetyn koulutusmateriaalin myös äänitiedostoina ja alkusanoissaan Paul esittää toivomuksen, että tämä materiaali auttaisi löytämään helpomman tien soittamiseen ja sormituksiin. - Jotakin Untolle lähettämäni materiaalia on edelleen sillä tiellä. Niin nopeasti hänen pois lähdön aika koitti, että olin itsekkin sokissa pitkän aikaa. Kun oma terveyskin alkoi reistailla, niin asiat unohtuivat.

Lukuisten äänitallenteiden joukosta, joissa Paul on osallisena, löytyy myös vuonna 1997 julkaistu cd "[Paul Witick spelar Frosini m.fl.](#)".

Cd sisältää Pietro Frosinin sävellysten lisäksi mm. Rixnerin, Korsakovin, Contreyn, Merikannon, Rossinin, Lindsayn, Schültzin, ja Deiron sävellyksiä.

Lisäksi voisi mainita hienot tulkinnat Torshällan kirkossa taltioiduista esityksistä vuonna 1984.

Musiikki elää vielä syvällä Paulin sielun syövereissä. Vuonna 2017 hän oli jakamassa tietoaan ja taitojaan viikon pituisella harmonikkakurssilla, joka pidettiin Tukholman kulttuurikoulun tiloissa Bagarmossenilla. Kurssin varsinaisena vetäjänä toimi Erik Iivonen ja siihen osallistui lähes kolmekymmentä nuorta harmonikan soittajaa. Eikä vauhti tähän pääty vaan yhteisen harrastuksen löytäneet Ruotsinsuomalaiset perustivat Göteborgin seudulle Hanurikerho Karellan, johon Paul tietysti kuuluu. Tässä kerho kajauttaa ilmoille monelle hyvinkin tutun [Karjalan poikia](#).